

Motion till riksdagen 2019/20:2832

av **Ulf Kristersson m.fl. (M)**

Kraftsamling för att bekämpa brottsligheten i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta konkreta och snabba åtgärder för att bekämpa gängkriminaliteten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka polisens kapacitet på kort och lång sikt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det ska finnas goda förutsättningar att återanställa pensionerade poliser och poliser som lämnat yrket, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snabbt rekrytera administrativt stöd och civila utredare och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisens verksamhet bör renodlas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ordningsvakter bör ges befogenhet att utföra enklare men tidskrävande sysslor som i nuläget hanteras av polis och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler poliser ska arbeta i yttre tjänst och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska råda nolltolerans mot all form av brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lokal brottsstatistik bör tillgängliggöras och följas upp på ett tydligare sätt och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisens uppdrag tydligt bör definieras, vad gäller både brottsbekämpande och brottsförebyggande arbete, och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styrningen av rättsväsendets myndigheter bör präglas av mer långsiktighet och helhetsperspektiv och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att domstolarnas oberoende och självständiga roll ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka gränsen för när användning av hemliga tvångsmedel får användas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet till visitationszoner och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa utökade möjligheter till husrannsakan och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behovsanpassa utformningen av hemliga tvångsmedel för att effektivisera användningen och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa betydligt bättre förutsättningar för polisen att samla in och lagra biometriska uppgifter och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka gränsen för obligatorisk häktning och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett system med anonyma vittnen bör prövas och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör bli straffbart att lämna falskt alibi i polisförhör och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att distansutmätning ska kunna användas i fler fall för att stoppa livsstilskriminella och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra lagen så att det framgår att verkställigheten ska påbörjas så snart som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Kriminalvården i uppdrag att arbeta för att påtagligt förkorta tiderna mellan dom och verkställighet och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att häktade bör behandlas snabbare genom att fängelsestraff ska kunna verkställas direkt och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Kriminalvårdens och frivårdens arbete i förhållande till dömda från utsatta områden och gängmiljöer och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Kriminalvården i uppdrag att öka antalet yrkeskurser som leder till yrkesförberedande gymnasieexamen och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka brottsofferperspektivet i svenskt rättsväsen och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för utbetalning av brottsskadeersättning och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för förundersökningsbegränsning i syfte att få fler brott utredda och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödet till brottsoffer bör vara likvärdigt över hela landet och tillkännager detta för regeringen.

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkopplingen från polis till brottsoffer bör vara tydlig och noggrann och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vid Moderaternas arbetsstämma 2017 antogs ett brett kriminalpolitiskt program som alljämt utgör en viktig grund för förutsättningarna att pressa tillbaka brottsligheten och öka tryggheten i Sverige.

Det handlar om att lag och ordning ska upprätthållas i hela landet, förstärkningar av svensk polis, straffrättslig lagstiftning som bättre motsvarar brottens allvar, skärpta insatser mot gängkriminalitet och ett förstärkt arbete mot terrorism. Det syftar också till att fler ska lämna brottets bana efter avtjänat straff, ett bättre förebyggande arbete, att flera brott ska utredas och klaras upp och att domstolarnas oberoende ska stärkas. Vi vill även öka insatserna för att stärka brottsoffrenperspektivet, förbättra arbetet mot it-relaterad brottslighet och bedrägerier samt skärpa insatserna mot hedersrelaterat våld, våld i nära relationer och sexualbrott såväl som åtgärder mot brott som riktas mot äldre. Det krävs därtill bättre möjligheter för kommuner att använda ordningsvakter och att komma till rätta med tiggeri.

Tyvärr har den grova brottsligheten förvärrats sedan 2017. Det grova våldet har nått historiskt höga nivåer i Sverige. Skjutningar och sprängningar sker statistiskt sett varje dag. Kriminaliteten hotar inte bara enskilda människors liv utan hela det svenska samhällskontraktet. Det skadar det förtroende och den tillit som vårt samhällsbygge vilar på.

Det är uppenbart att fler skarpa förslag behövs för att knäcka gängen en gång för alla. Mot denna bakgrund har Moderaterna fortsatt att utveckla sin politik på det kriminalpolitiska området.

Samtidigt som gängkriminaliteten har tagit ett stort fokus har andra problem växt sig större. Svensk polis behöver stärkas avsevärt för att ha förmåga att bekämpa gängen och samtidigt förebygga, ingripa mot och utreda annan brottslighet. Det kräver både resurser och att Polisen moderniserar sin verksamhet – och lär av framgångsrika satsningar vi sett på andra håll i världen.

Det går dock inte att betrakta Polisen enskilt. Satsningar måste också göra på övriga rättsväsendet. Det gäller bland annat Åklagarmyndigheten, domstolarna och Kriminalvården. Dels för att åstadkomma en effektiv och rättssäker lagföring, dels för att stärka det viktiga återfallsförebyggande arbete som Kriminalvården bedriver.

Allra bäst är givetvis att kunna säkerställa att människor inte utsätts för brott. Men när det ändå inträffar, måste samhället bistå med stöd och hjälp. Det kan handla om allt från att få tillräcklig information till att erhålla skadestånd. Moderaterna alltid värnat brottsoffers intressen. Det gör vi fortfarande, och vi ser att det finns en rad förändringar som bör genomföras i syfte att stärka brottsofferperspektivet i det svenska rättsväsendet.

Utöver de förslag som presenteras i denna motion återfinns förslag på kraftfulla åtgärder mot sexualbrott, förstärka åtgärder mot terrorism och förslag mot våld i nära relationer och hedersrelaterad brottslighet samt andra kriminalpolitiska områden i våra kommittémotioner i justitieutskottet.

Stärk Polisen – nu och i framtiden

Svensk polis är inte dimensionerad för att hantera ett fyrtiotal gängmord och över 300 skjutningar per år och samtidigt klara av alla sina andra uppgifter. Hårt arbetande poliser ska däremot inte lastas för den nuvarande situationen. Ytterst vilar ansvaret på regering och riksdag att ge polisen, och hela rättsväsendet, de resurser och uppdrag som krävs för att hantera brottslighetens effekter.

Rättsväsendets samlade kapacitet för att stoppa gängkriminaliteten måste stärkas här och nu. Polisen måste få möjlighet att fokusera på kärnuppdraget. Det behövs betydligt fler poliser som har förmåga att bekämpa gängen och som samtidigt kan förebygga, ingripa mot och utreda annan brottslighet. Kombinerat detta med träffsäkra straffskärpningar och satsningar på hela rättssystemet kommer människors trygghet att öka.

Vid arbetsstämman 2017 antogs förslag bland annat om att öka antalet poliser, att renodla polisens arbetsuppgifter, att polisen ska ha modern utrustning och bättre arbetsvillkor, samt skärpta åtgärder för att förhindra brott mot poliser och andra anställda i rättsväsendet. I detta avsnitt finns ytterligare åtgärder som Moderaterna menar är helt nödvändiga för att stärka polisen.

Stärk Polisens kapacitet och frigör polisiära resurser

Det råder bred politisk enighet i Sverige om att polisen ska ha 10 000 fler anställda senast år 2024. Att sätta mål är dock inte tillräckligt. För att målet faktiskt ska kunna uppnås behövs konkreta insatser för att öka polisyrkets attraktivitet. Antalet platser på polisutbildningen har blivit fler, men alldeles för många platser står tomma. Därför har Moderaterna föreslagit en betald polisutbildning och riktade budgetsatsningar för att polislönerna ska kunna höjas

Det finns dock ett uppenbart behov att förstärka polisens kapacitet att agera mot gängkriminaliteten redan i dag – vi kan inte vänta ända till år 2024. Det handlar om att omedelbart förstärka lokalpolisområdena där gängen är som mest aktiva, att tillföra mer resurser till de enheter inom polisen som hanterar grova våldsbrott och att förstärka de så kallade aktionsgrupper som agerar inom ramen för den myndighetsgemensamma satsningen mot grov organiserad brottslighet.

En sådan satsning kräver att polisiära resurser frigörs. Även här finns möjligheter att agera här och nu. Arbetet med att anställa fler civila utredare måste intensifieras. Vi vill också se en särskild satsning för att rekrytera administrativt stöd till utredningsverksamheten för att bistå poliser med enklare men tidskrävande sysslor, såsom förhørsutskrifter.

En särskild satsning bör också göras för att återanställa pensionerade poliser och poliser som lämnat yrket. Det är ett snabbt och effektivt sätt att öka antalet erfarna poliser, fram till dess att nya poliser har utbildats och kommit på plats.

Renodla Polisens verksamhet

Polisen bedriver i dag en betydande ärendehantering av så kallade polismyndighetsärenden. Det bidrar till att polisen har ett omfattande uppdrag som rör annat än det som brukar definieras som kärnverksamheten, det vill säga att förebygga, ingripa mot och utreda brott.

Det har gjorts några utredningar som belyst och föreslagit att vissa verksamheter som i dag utförs av polisen i stället ska utföras av andra aktörer. I början av 2000-talet konstaterade till exempel Polisverksamhetsutredningen att det fanns en rad uppgifter

inom polisen som bör ha en annan huvudman. Det handlade exempelvis om passhantering, hittegoods, felparkeringar och ett antal tillståndsärenden.

Det breda uppdraget leder till ett fokus- eller koncentrationsproblem oavsett resurstillskott. Även med beaktande av att polisen fått resurser för den verksamhet som ska bedrivas är det ett problem som hämmar kärnverksamheten.

Tyvänn har utvecklingen mot en ökad renodling av polisens verksamhet stannat av under senare år. Till exempel har den tidsödande transportverksamheten av frihetsberövade till stor del blivit kvar hos polisen, och regeringen har till och med planer på att polisen ska få ett större ansvar för transporter framöver. Detta drabbar polisen både i städerna och på landsbygden. Moderaterna vill därför att åtgärder vidtas för att polisens ansvar för transporter av frihetsberövade minimeras.

Riksdagen har vid flertalet tillfällen tillkännagivit för regeringen att aktivt arbeta för att renodla polisens verksamhet. Givet den händelseutveckling vi ser idag är det högst angeläget att regeringen omgående återkommer till riksdagen med förslag på hur polisens verksamhet ytterligare ska renodlas.

Fler poliser i yttre tjänst

Fler poliser måste ut i yttre tjänst. Omorganisationen av polisen var nödvändig, men när vad gäller att få ut fler synliga poliser på gator och torg har omorganisationen tyvärr varit ett misslyckande. Syftet var att skapa en effektiv polisorganisation som också kom närmare medborgarna. Så är inte fallet i dag. På många håll upplevs polisen som frånvarande. Polisen bör därför få i uppdrag att säkerställa att fler poliser kommer ut i yttre tjänst. Det är helt avgörande för att vända den trygghetskris som Sverige just nu befinner sig i.

Utökade befogenheter för ordningsvakter

Innan polisen är fullt återuppbyggd finns anledning att omedelbart börja använda sig av ordningsvakter för vissa uppgifter som poliser i nuläget utför. Det kan handla om trygghetsfrämjande arbete ute på gator och torg, för att störa kriminell aktivitet. Men också tidskrävande sysslor, såsom transporter av frihetsberövade och omhändertagande av berusade personer. För att detta ska bli möjligt måste regelförändringar genomföras skyndsamt.

Ingrip mot all slags brottslighet

Moderaterna vill se en nolltolerans mot all form av brottslighet – även den som ibland anses vara bagatellartad. Det handlar om att skapa en miljö där människor känner sig trygga och där handlingar som stör allmän ordning och säkerhet inte ska accepteras. Lag och ordning ska råda. Det innebär att brott ska bekämpas, oavsett om de är stora eller små. Det kan till exempel handla om snatteri, skadegörelse eller att inte köpa biljett i tunnelbanan. Ett framgångsrikt brottsbekämpande och brottsförebyggande arbete kan inte bara ta sikte på den grövre kriminaliteten. Genom att till exempel utöka ordningsvaktens befogenheter och sätta upp fler övervakningskameror skapas bättre förutsättningar att även motverka mindre grova brott och ingripa mot alla typer av brott.

I detta arbete bör polisen, och framöver även ordningsvakter, i högre grad få förutsättningar att samverka med såväl civilsamhället som lokala aktörer i näringslivet –

dels för att upptäcka brott och dels för att förebygga brott genom att skapa tryggare miljöer.

Tydligt ansvar för resultatredovisning och resultatuppföljning

Polisens resultatredovisning och uppföljningen av polisens verksamhet har ansetts ofullständig under en längre tid. Det har riktats kritik mot att Polismyndighetens uppföljningsarbete tidigare endast tagit sikte på kvantitet och inte kvalitet. Det gör det bland annat svårt att bedöma kvaliteten och effektiviteten i verksamheten.

Alltsedan omorganisationen har arbete pågått vid Polismyndigheten att ta fram en ny uppföljningsmodell som bland annat ska fånga upp mer kvalitativa faktorer än tidigare. Det arbetet är inte klart ännu.

Det är nödvändigt att följa upp verksamheten såväl kvantitativt som kvalitativt. Prestationer måste mätas och polisen kan inte vara något undantag. Uppföljningen ska hålla hög kvalitet och måtten ska vara ändamålsenliga. Måtten är relevanta för ett mer effektivt ansvarsutkrävande mot chefer och för hur resurserna ska fördelas. En gedigen uppföljning är också central när införandet av reformer och nya arbetsrutiner övervägs.

Många säger sig samtidigt vilja kopiera den amerikanska polisens arbetsmetoder på vissa håll i USA: med ett tydligt ansvarsutkrävande av lokala polischefer baserat på färsk brottsstatistik. Självklart går det inte att kopiera modellen rakt av, men lokal brottsstatistik bör kunna göras offentlig för allmänheten och polischefer ska kunna avkrävas ansvar för situationen i sin region eller sitt område. En sådan modell måste dock kombineras med betydande resurstillskott och tydligare mandat för polischefer att kunna fatta beslut.

Definiera polisens uppdrag

Polisens arbete ska enligt 1 § polislagen (1984:387) syfta till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp, detta som ett led i att främja rättvisa och trygghet i samhället. Polisens uppgifter framgår av 2 § polislagen. Polisen ska bland annat arbeta brottsförebyggande och svara för ordning och säkerhet samt ingripa när störningar av ordningen eller brott inträffat, vidare ska polisen utreda och beivra brott. Polisen ska därutöver fullgöra annan verksamhet som ankommer på polisen enligt lag.

Det har framförts kritik som innebär att uppdraget bör konkretiseras. Ju otydligare polisens uppdrag är, ju svårare är det att styra, följa upp och utvärdera verksamheten. Enligt polisorganisationskommittén saknas en ”samfällad syn på vad som är bra resultat i polisens verksamhet”.

En utredning bör tillsättas med syfte att skapa en tydligare definition om vad som är Polismyndighetens uppdrag samt att mot denna bakgrund precisera vilken förmåga polisen bör ha och vilka krav som bör ställas på myndigheten.

Också när det gäller polisens brottsförebyggande arbete finns behov av en utredning av vad som egentligen är polisens uppdrag. Den senaste utredningen har över tjugo år på nacken. En ny sådan utredning skulle ha till uppgift att tydliggöra polisens uppdrag och vilken förmåga polisen ska ha på området.

Stärk Åklagarmyndigheten och Kriminalvården

När satsningar görs på polisen kommer det att innebära följdverkningar för Åklagarmyndigheten, Sveriges domstolar och Kriminalvården. Verksamheterna hänger ihop, och de olika myndigheterna påverkas av varandras arbete. För att inte flaskhalsar ska uppstå bör styrningen av myndigheterna vara sammanhållen och präglas av en helhetssyn. Som Riksrevisionen påpekat innebär dagens splittrade styrning av rättsväsendets myndigheter en ökad risk för växande handläggningstider och andra brister i hanteringen av mål och ärenden. Detta drabbar till syvende och sist enskilda personer och riskerar att minska förtroendet för rättsväsendet som helhet.

Stärk domstolarna

Det är viktigt att betona att domstolarnas roll i svenskt rättsväsende är skilt från de brottsbekämpande myndigheternas roller. Medan polisens och Åklagarmyndigheten arbetar för att förebygga, utreda och lagföra brott består Domstolarnas uppdrag av att skipa rättvisa.

Ökade resurser till polisen och Åklagarmyndigheten medför dock en ökad belastning även för våra domstolar. För att domstolarna ska fullgöra sina uppgifter på ett rättssäkert, rättvist och effektivt sätt krävs därför att även domstolarna bör tillföras resurser som matchar måltillströmningen.

Mot bakgrund av den allt grövre brottslighet vi sett under senare år har det blivit tydligt att de brottsbekämpande myndigheternas verktyg måste bli vassare. Moderaterna driver ett antal förslag i den riktningen, som i förslagen innebär att balansen mellan den enskildes integritet och behovet av en effektiv brottsbekämpning förskjuts. Domstolarnas roll som garant för en självständig och oberoende prövning där grundläggande rättssäkerhetskrav iakttas kommer därmed bli ännu viktigare. Det handlar bland annat om att upprätthålla en rättvis och rimlig bevisvärdering när nya regler om kronvittnen och anonyma vittnen eventuellt kommer på plats. Det handlar också om att fortsätta göra den gedigna prövning som krävs när de brottsbekämpande myndigheterna vill använda sig av hemliga tvångsmedel.

Mobilisering mot de kriminella gängen

De kriminella gängen livnär sig på brott och narkotikahandel, och de förfogar över ett stort våldskapital. Det grova våldet har nu nått historiskt höga nivåer i Sverige. Skjutningar och sprängningar sker nästan varje dag. Våldet har ökat i både omfattning och grovhet. Sverige sticker ut när det gäller användning av handgranater och skjutvapen sett till andra jämförbara länder. Det skapar otrygghet och begränsar vardagen för hederliga människor som lever i områden där gängen härjar. Det leder till dödsfall, skador och närstående som drabbas. Men gängkriminaliteten hotar inte enbart enskilda människors liv, utan hela det svenska samhällskontraktet. Genom sin närvaro och sitt hänsynslösa våld, inte minst utsatta områden, bygger gängen parallella samhällsstrukturer. Det skadar det förtroende och den tillit som vårt samhällsbygge vilar på. Det utmanar rättsstaten och ytterst vår demokrati.

Nu krävs en kraftfull politisk mobilisering mot den grova kriminaliteten och de kriminella gängen. Inriktningen måste vara glasklar: Vi ska gripa och ställa gängmedlemmarna inför rätta, och vi ska få bort dem från våra gator. Lag och ordning ska gälla överallt.

Moderaterna driver en bred agenda för att stoppa de kriminella gängen, bland annat med förslag som antogs vid arbetsstämman 2017. Det handlar om helt avgörande åtgärder såsom zonförbud, fördubblade straff för kriminella som begått gängrelaterad brottslighet, slopad straffrabatt för unga och slopad mängdrabatt, möjlighet att döma till vistelseförbud, förstärkt vittnesskydd samt enklare och ökad användning av övervakningskameror. Ytterligare åtgärder bör nu inkluderas i en kraftfull politisk mobilisering mot gängkriminaliteten, i synnerhet mot bakgrund av det eskalerande våldet.

Givetvis måste dessa akuta åtgärder också kombineras med ett verkningsfullt brottsförebyggande arbete, men den mest effektiva brottsförebyggande insatsen här och nu är att fler ledare inom de kriminella gängen sätts i fängelse under en längre tid. På längre sikt behövs och insatser för att stoppa nyrekryteringen till de kriminella gängen – att bryta utanförskap och skapa framtidstro, framför allt genom satsningar på skola och utbildning.

Samtidigt som åtgärderna mot gängkriminaliteten måste intensifieras så krävs att samhället insatser för att få fler att sluta begå brott intensifieras. Det handlar om åtgärder riktade mot såväl personer inom den organiserade brottsligheten som andra livsstilskriminella vilka på grund av missbruk eller andra orsaker återfaller i brott gång efter gång.

Bättre verktyg för polisen att utreda gängkriminalitet

Givet att gängkriminalitet har blivit ett allt större och allvarigare samhällsproblem behöver också rättssystemets verktyg förbättras. Ett viktigt verktyg för att klara upp brott kopplade till organiserad brottslighet är tillgången till hemliga tvångsmedel. Det handlar exempelvis om hemlig teleavlyssning och hemlig kameraövervakning.

Polisen ska kunna använda hemliga tvångsmedel i fler fall än vad som sker i dag. För att kunna använda dessa tvångsmedel i nuläget måste förundersökningen röra brott med minimistraff om fängelse två år. Den gränsen bör sänkas till fängelse ett år. Vidare bör motsvarande gräns för när hemlig rumsavlyssning (så kallad buggning) får användas sänkas från fängelse i fyra år till fängelse två år. Det skulle bland annat möjliggöra hemlig rumsavlyssning i utredningar som rör grova vapenbrott.

Behovsanpassade hemliga tvångsmedel

En total översyn av reglerna om hemliga tvångsmedel bör göras i syfte att åstadkomma mer ändamålsenliga regler anpassade efter dagens förutsättningar.

Poliser bör bland annat kunna ges möjlighet att spana på en viss person via kameraövervakning på distans, eftersom det i visa områden inte är möjligt att på plats följa en misstänkt med handhållen kamera utan att polisen blir upptäckta.

Vidare innebär dagens tillämpning av reglerna hemlig rumsavlyssning (buggning) att möjligheten till det låses vid en viss plats. Det skapar svårigheter när kriminella byter plats för sina möten och samtal.

Skärpt straff för narkotikaförsäljning

Narkotika är en stor inkomstkälla för kriminella grupperingar. Enligt polisen är konkurrerande narkotikamarknader den vanligaste anledningen till de dödsskjutningar som förra året nådde helt nya nivåer. För att bekämpa de gängrelaterade skjutningarna

måste alltså narkotikahandeln bekämpas. Och de riktigt tunga insatserna måste riktas mot kriminella grupper som organiserar narkotikahandeln.

Efter ett antal domar från Högsta domstolen under perioden 2012-2013 har straffen för narkotikabrott – även sådana brott som sker i överlåtelsesyfte – mildrats väsentligt. Moderaterna vill se en återgång till de strängare straff vid narkotikaförsäljning som gällde tidigare. Riksdagen riktade nyligen ett tillkännagivande till regeringen om att skärpa straffen för överlåtelse av narkotika. Regeringen bör därför skyndsamt återkomma till riksdagen med ett förslag i frågan.

Vi vill också se mer specialiserade narkotikapoliser för att narkotikarelaterad brottslighet ska kunna bekämpas på ett effektivare sätt. Varje polisområde där narkotikahandeln är ett problem ska ha särskilda enheter med uppgift att utreda narkotikabrottslighet.

Inför visitationszoner

Polisen har i dag möjlighet att visitera personer bland annat för att söka efter vapen och andra farliga föremål. Det förutsätter dock i regel en konkret brottsmisstanke. För att hitta fler illegala vapen bör de brottsbekämpande myndigheterna ges bättre möjligheter att, under en begränsad tid och vid vissa platser, visitera personer i syfte att söka just efter vapen.

Moderaterna vill ge polisen möjlighet att, efter beslut från åklagare, upprätta visitationszoner där polisen ges utökade befogenheter att söka efter vapen och handgranater på människor och i fordon. Ett beslut om att upprätta en visitationszon får endast fattas när det finns en beaktansvärd risk för att illegala vapen finns i eller kommer transporteras genom ett visst område.

Zonerna ska vara tillfälliga och begränsade till ytan och fungera ungefär som en trafikkontroll men såväl på en viss väg som exempelvis kring en viss plats. Det ska inte krävas någon konkret misstanke om brott för att kontroll ska kunna ske. Kontrollen får därigenom mer karaktären av en stickprovskontroll. Syftet med visitationszonerna är att skapa ytterligare möjligheter till effektiva insatser för att förebygga olaga vapeninnehav och allvarliga våldsbrott.

Inför en regel om husrannsakan i tillhåll

För att polisen ska få tillstånd att göra en husrannsakan krävs i regel att någon är skäligen misstänkt för ett brott av viss svårighetsgrad. Vad gäller vissa typer av lokaler som används gemensamt av personer som kan antas ägna sig åt brottslig verksamhet så är ribban lägre.

Tidigare hade polisen en möjlighet att genomföra husrannsakan i kända kriminella miljöer – även i bostäder – utan att det förelåg en skäligen misstanke om brott. Det finns goda skäl att polisen återigen ska ges en sådan möjlighet.

I dag vet ofta polisen mycket väl vilka gängkonflikter som ligger bakom både skjutningar och sprängningar. Genom en ökad möjlighet till husrannsakan skulle exempelvis vapen som är tänkta att användas vid hämndaktioner kunna eftersökas och beslagtas.

Biometriska uppgifter

Teknisk bevisning blir allt viktigare för att klara upp brott. Biometriska uppgifter i form av DNA, foto och fingeravtryck är vidare ett viktigt medel för att kartlägga brottslighet och andra former av hot mot Sverige. Dagens regelverk för hur polisen kan använda sig av biometriska uppgifter är både förlegat och splittrat. För att möta dagens höga krav på teknisk bevisning krävs ett omtag.

Frihetsberöva aktiva gängmedlemmar

Den som är på sannolika skäl misstänkt för ett brott vilket kan leda till ett års fängelse kan i dag häktas om det – med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet – finns risk för att han avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff genom att undanröja bevis eller på något annat sätt försvårar sakens utredning eller fortsätter sin brottsliga verksamhet.

Den så kallade obligatoriska häktningsregeln innebär dock att häktning alltid ska ske för brott med minimistraff om fängelse i två år och uppåt. Det innebär att den som misstänks för ett brott med minst två år i straffskalan i regel häktas i nära anslutning till brottet och sedan sitter häktad fram till rättegången och även efter densamma, fram tills det utdömda fängelsestraffet kan börja verkställas i vanlig anstalt. Den som grips för ett grovt rån i anslutning till att brottet begicks kan alltså räkna med att vara frihetsberövad under flera år framöver.

Gränsen för obligatorisk häktning bör sänkas, så att den omfattar alla brott med minimistraff om fängelse ett år. Det ska bland annat träffa brott såsom grov misshandel, rån och grov utpressning.

Pröva ett system med anonyma vittnen

I dag är det i Sverige som huvudregel inte tillåtet med anonyma vittnen i domstol. Däremot är det möjligt att i domstol höra en person som är anställd av polisen eller försvaret under en så kallad kvalificerad skyddsidentitet. Det rör sig då i regel om poliser som bedriver spaning under täcknamn och därför har tilldelats andra personuppgifter. Detta kan i praktiken sägas vara ett undantag från förbudet mot anonymitet.

Förutom polisspanare är det särskilt den som av en tillfällighet har blivit vittne till något som skulle kunna ha nytta av anonymitet. En sådan möjlighet finns sedan år 2001 i Norge. Därför bör ett system med anonyma vittnen prövas, det vill säga en möjlighet till anonymitet i domstol vid allvarlig brottslighet.

Brottslig att lämna falskt alibi

I dag kan det vara straffritt att ljuga i polisförhör för att skydda en brottsling. När någon lämnar ett falskt alibi för att exempelvis skydda en gängmedlem från rättvisan försvåras redan komplicerade brottsutredningar. Därför bör lagstiftningen ändras så att det blir straffbart att exempelvis lämna ett falskt alibi vid ett polisförhör.

Ta de kriminellas tillgångar

I dag får utmätning av lös egendom som smycken, kontanter eller bilar endast göras av Kronofogden eller med godkännande av dem genom så kallad distansutmätning. Men distansutmätningar kan inte alltid göras. Konsekvenserna blir att den polis som stoppar en känd kriminell och skuldsatt person med en värdefull bil inte kan hålla kvar bilen.

Det är viktigt att samhället skickar en signal till gängmedlemmarna att deras livsstil inte lönar sig i längden. Därför bör lagstiftningen ändras så att distansutmätning av Kronofogdemyndigheten ska kunna ske i betydligt fler fall än vad som går idag. Det skulle bland annat ge nya verktyg mot de skuldsatta kriminella aktörer som saknar tillgångar på pappret men har tillgångar i praktiken. Vidare skulle det ge större möjligheter att göra utmätningar som kan användas för att betala skadestånd till brottsoffer.

Nytt nationellt exitprogram

Moderaterna vill införa ett nationellt exitprogram för gängkriminella. Ett sådant program bör kombineras med ett mer aktivt uppsökande arbete där polisen tillsammans med andra myndigheter konfronterar enskilda gängmedlemmar och ställer dem inför ett ultimatum: Antingen kan han ingå i ett nytt nationellt exitprogram med goda möjligheter att börja ett nytt hederligt liv på en annan ort. Eller så fortsätter han med sin kriminella livsstil, men är då medveten om att alla brottsbekämpande myndigheter kommer att samverka för att i slutändan se till att han döms till ett långt fängelsestraff.

För att säkerställa att regeringen inför ett nytt nationellt exitprogram riktade riksdagen våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om detta. Det är av stor vikt att regeringen skyndsamt tillgodoser riksdagens vilja i frågan.

Minska antalet återfall i brott

Sverige ska ha en modern och effektiv kriminalvård som präglas av hög säkerhet meningsfull och framåtblickande verksamhet och som samtidigt omfattas av tydliga krav och regler. Om Moderaternas satsningar på polisen och de straffskärpningar vi föreslagit blir verklighet kommer fler brott att utredas och arbetsbelastningen för övriga rättsväsendet öka. Det innebär att betydande satsningar behöva göras på bland annat Kriminalvården.

Moderaterna vill också initiera en kapacitetsgenomlysning av Kriminalvården för att ta fram en konkret och långsiktig plan för Kriminalvårdens expansion och framtida fängelseetableringar.

Allt för ofta hinner det gå allt för lång tid mellan dom och faktisk anstaltsvistelse. Vi vill att anstaltsvistelsen ska följa snabbt efter domen. Först då fungerar fängelsestraffet som en tydlig och konsekvent följd av de brott som den dömda har begått.

Vare sig det handlar om korta eller långa fängelsestraff ska målet vara att straffet markerar slutet på den dömdes kriminella bana. Det finns därför skäl att utvärdera och vidareutveckla straffens innehåll. Det gäller inte minst med hänsyn till den växande gruppen av unga vuxna med stort våldskapital som har ett lågt förtroende för samhället och dess myndigheter och som inte har något egentligt intresse av att lämna kriminaliteten bakom sig.

Snabbare verkställighet av fängelsestraff

För att straff ska vara effektiva är det viktigt att de verkställs så snart som möjligt efter att domen vunnit laga kraft. Om lång tid hinner gå mellan domen och verkställigheten, blir kopplingen till straffet som konsekvens för en viss gärning försvagad. Varje dag som går mellan dom och verkställighet är ur detta avseende ett misslyckande. Trots det

verkställs ett fängelsestraff normalt först tre månader efter att domen har vunnit laga kraft.

I den nya strafftidslagen ges den dömda rätt att påbörja verkställigheten av ett fängelsestraff på egen begäran om straffet är verkställbart. En sådan rättighet är bra, men skyndsamt mellan dom och verkställighet bör vara utgångspunkten för alla som döms till fängelse. För att förtydliga detta bör lagen ändras så att det framgår att verkställigheten ska påbörjas så snart som möjligt. Kriminalvården bör även ges i uppdrag att arbeta för att påtagligt förkorta tiderna mellan dom och verkställighet.

Snabbare behandling av häktade som döms till fängelse

I dag påbörjas inte någon vård eller behandling för en person som sitter häktad förrän en dom på fängelse har vunnit laga kraft. Det kan medföra att en person sitter häktad under en lång tidsperiod utan att några återfallsförebyggande åtgärder eller andra behandlingsinsatser vidtas.

En normal brottmålsprocess – från det att den misstänkte häktas till dess att åtalet har prövats av både tingsrätt, hovrätt och ibland också Högsta domstolen – kan ta upp emot ett halvår. För personer som döms till fängelse ett år och mindre blir anstaltsplaceringen ofta så kort att någon behandling överhuvudtaget inte påbörjas. Vi vill därför införa en regel som innebär att när en person som är häktad döms till fängelse så ska domstolen samtidigt kunna förordna att domen omedelbart ska gå i verkställighet oavsett om den som döms kommer att överklaga. Det innebär att den som dömts omedelbart kan flyttas till en anstalt och få vård och behandling i ett mycket tidigare skede. Eftersom grunden för frihetsberövandet fortfarande är häktning till dess att domen vunnit laga kraft bör den intagne dock ha möjlighet att vara kvar i häktet om den så önskar.

Kriminalvården och frivården ska stärka sitt arbete i förhållande till dömda från utsatta områden och gängmiljöer

På senare tid har det förekommit en ny grupp av unga vuxna på fängelserna i Sverige som innebär nya utmaningar för Kriminalvården. Det rör sig om män från socialt utsatta områden med lågt förtroende för myndigheter och som ofta redan i unga år är tungt kriminellt belastade och har missbruksproblem. Intresset för att lämna kriminaliteten är inte sällan obefintligt. Situationen ställer nya krav på innehållet i verkställigheten. Det handlar om att anpassa insatserna så att åtgärderna i största möjliga mån ser till att dömda från utsatta områden får stöd att återgå till ett laglydigt och ordnat liv. Kriminalvården bör bland annat hitta samarbetsformer som kan bidra till en bättre utslussning för dessa individer. En utredare bör få i uppdrag att, bland annat utifrån erfarenheter i andra länder, ta ett samlat grepp kring denna grupp av individer i syfte att lämna förslag om lämpliga brottsförebyggande åtgärder och straffens innehåll anpassat efter denna grupp.

Kriminalvården bör vidare genom frivården vara mer närvarande i de utsatta områdena genom att förlägga mer av sin verksamhet där.

Fler yrkesförberedande utbildningar

För att säkerställa möjligheten att nå fler intagna med utbildningsinsatser behöver utbudet på anstalterna utvecklas. I dag utgörs utbudet, enligt Kriminalvården, till

övervägande del av teoretiska kurser som leder till högskoleförberedande gymnasieexamen.

Kriminalvården bör få i uppdrag att öka antalet yrkeskurser som leder till yrkesförberedande gymnasieexamen. Programverksamheten inom Kriminalvården är av stor betydelse för att få intagna att bryta med en tidigare kriminell livsstil. För att programmen ska kunna genomföras med hög kvalitet är personalens kompetens och möjligheter till fortbildning viktig.

Utländska brottslingar ska avtjäna sitt straff i hemlandet

Enligt Kriminalvårdens statistik uppgår antalet personer med utländskt medborgarskap som avtjänar ett fängelsestraff längre än 6 månader i Sverige till cirka 1 000 personer, varav ungefär hälften är från andra EU-länder. Antalet utländska medborgare som överfördes från Sverige till andra länder som avtjänar en frihetsberövande påföljd uppgick endast till 71 personer år 2018. Kriminalvården bör ges i uppdrag att påtagligt öka antalet överföringar av fångar med utländskt medborgarskap i svenska fängelser till sina respektive hemländer. Kriminalvården ska bland annat alltid initiera ett ärende om överföring när en utländsk medborgare ska verkställa ett fängelsestraff om sex månader eller längre. I uppdraget ska också ingå att Kriminalvården i Sverige ska fördjupa samarbetet med kriminalvården i de länder vars medborgare är överrepresenterade i de svenska anstalterna, i syfte att möjliggöra överföring i fler fall.

Mot bakgrund av att syftet med att överföra verkställigheten av en frihetsberövande dom främst är att underlätta den dömdes återanpassning i det land där han eller hon kommer att vistas efter frisläppandet, riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att Kriminalvården bör få ett sådant uppdrag.

Utländska brottslingar ska utvisas i fler fall

I praktiken slipper många utländska medborgare som döms för exempelvis sexualbrott och grova våldsbrott utvisning på grund av deras anknytning till det svenska samhället eller familj och andra personer. Till exempel utvisas enbart 20 procent av dömda för våldtäkt med utländskt medborgarskap och som är folkbokförda i Sverige. För grov misshandel är motsvarande andel tre procent. Moderaterna driver sedan tidigare flera förslag som innebär att fler brott ska leda till utvisning. Med hänsyn till att utvisning i många fall inte döms ut på grund av gärningsmannens anknytning till Sverige, bör dock den tidigare förda politiken kompletteras på så sätt att mindre hänsyn ska tas till den dömdes anknytning till Sverige när utvisningsfrågan prövas. Detta har riksdagen också tillkännagivit för regeringen.

På brottsoffrets sida

Brottsofferperspektivet behöver stärkas i svenskt rättsväsende. Den som har utsatts för brott ska alltid kunna räkna med ett starkt stöd från samhället.

Bakom varje polisanmälan finns, typiskt sett, någon som har utsatts för våld eller hot eller en kränkning av något slag. Någon kan ha drabbats av fysiska såväl som psykiska skador som tar tid att bearbeta och återhämta sig från. Andra lider av såväl praktiska som ekonomiska problem. Det är många som drabbas av ett brott: dels den som utsätts, dels anhöriga och vänner till offret. Detsamma gäller gärningsmännens familjer som hamnar i en utsatt situation. Ibland finns även barn med i bilden.

I de fall brott inte kan förebyggas måste samhällets resurser rikta in sig på att minska brottets skadeverkningar och att hjälpa brottsdrabbade. Ekonomisk ersättning är en viktig del i detta arbete. Därför är det angeläget att systemen med kränkningersättning och brottskadeersättning fungerar väl.

Fördubbla kränkningersättningen

Kränkningersättning är en form av skadestånd som ersätter skador som uppstått till följd av brottsliga angrepp mot någon annans person, frihet eller frid. Det kan handla om brott som våldtäkt, misshandel och olaga hot.

Det är en typ av skadestånd som oftast utgår till brottsoffer. Kränkningersättningen har hittills bestämts genom schablonbelopp som baseras på rådande etiska och sociala värderingar. Så bör det även vara fortsättningsvis. Nivåerna på ersättningen bör dock höjas avsevärt, genom en fördubbling av nivån på den kränkningersättning som brottsoffer kan få rätt till. Denna förändring skulle på ett tydligare sätt markera att brottsoffret utsatts för ett intrång på rätten till sin person och sin integritet. Den höjda ersättningen ska bekostas av de som begår brott. I behandlingen av budgeten för 2019 gjorde riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om detta.

Effektivare hantering av ersättning till brottsoffer

Med dagens system ska den person som begått brott kompensera brottsoffret för den skada han eller hon har orsakat. I andra hand kan brottsoffret få ersättning från sitt försäkringsbolag. I sista hand kan brottsoffret ha rätt till statlig ersättning, så kallad brottskadeersättning från Brottsoffermyndigheten.

Det är viktigt att ansvaret för ett brott är tydligt. Skadeståndsskyldigheten är en del av den konsekvens som åläggs den som dömts för brott. Samtidigt vore det naturligtvis allra enklast för det enskilda brottsoffret om man kunde få ersättning av staten direkt efter brottet eller att brottskadeersättningen betalades direkt efter att domen vunnit laga kraft. Få anser det vara rimligt att brottsoffret själv ska behöva kontakta den skadeståndsskyldige för att få sin ersättning.

Mot denna bakgrund finns anledning att utreda en ordning där ett av domstolen fastställt ersättningsbelopp utbetalas direkt av Brottsoffermyndigheten, utan att brottsoffret själv måste agera gentemot en gärningsman.

Regler för förundersökningsbegränsning

Det är viktigt att öka polisens förmåga och vilja att utreda och klara upp även mängdbrottslighet eller vardagskriminalitet, det vill säga vanligt förekommande brott. Av så kallade processtekniska skäl ges i dag möjlighet till förundersökningsbegränsning, detta är i praktiken nedlagda brottsutredningar. Det har på många håll uppfattats som en skyldighet att förundersökningsbegränsa snarare än en möjlighet. Det är viktigt att följa upp det regelverk och dess tillämpning som leder till att brottsutredningar läggs ner i onödan.

Likvärdighet i stödet till brottsoffer över hela landet

Brottsofferjourenas förutsättningar att hjälpa brottsutsatta är olika i olika delar av landet. Eftersom en stor del av arbetet utförs på ideell basis är de beroende av ekonomiskt stöd från kommunerna. Ett professionellt bemötande av alla brottsoffer är

viktigt, oavsett var man bor. Moderaterna vill därför verka för att likvärdigheten i stödet till brottsoffer ska förbättras över hela landet.

Noggrannare återkoppling till brottsoffer

Den som utsatts för ett brott ska få den information som behövs med anledning av brottet samt om vilket stöd som finns tillgängligt. Polisen har redan i dag en viss skyldighet att bistå med information, men vi ser ett behov av att ytterligare förbättra informationen och ge tydligare återkoppling om utredningen. Om en förundersökning läggs ner ska polisen tydligt redogöra för vilka åtgärder som vidtagits och motiven till att ärendet läggs ner.

Ulf Kristersson (M)

Tobias Billström (M)

Hans Wallmark (M)

Johan Forssell (M)

Karin Enström (M)

Lotta Finstorp (M)

Saila Quicklund (M)

Elisabeth Svantesson (M)

Jessika Roswall (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Lars Hjälmered (M)

Mats Green (M)